

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni și taxe de abonament se trimis administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

—
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Nr. 3564/1915.

Anunț școlar.

Școala diecezană de fete din Arad.

— Cu internat și drept de publicitate. —

Se aduce la cunoștința onoratului public, că înscrierile la școala civilă de fete cu internat din Arad pentru anul școlar 1915/16 se vor face în zilele de 19—23 August (1—5 septembrie) a. c. — în localitatea școlii (Strada Teleky).

Pentru acest an școlar, în vederea scumpetei dominante, taxa de întreținere în internat este de 650 cor. și se plătește anticipativ în 4 rate de câte 162 cor. și 50 fil. și anume: la 1 sept., 1 nov., 1 febr. și 1 april al anului școlar, la Administrația cassei Consistorului, în persoană sau cu poșta. Didactrul școlar pentru elevele interne, este de 50 cor. la an și se plătește la Direcțiunea școlii în 4 rate de câte 12 cor. 50 fil. și anume în 1 sept., 1 nov., 1 febr. și 1 april.

Rata primă a taxei de internat este a se plăti, necondiționat, înainte de înscriere.

Pentru această taxă elevele vor primi:

1. Instrucțiunea recerută pentru clasele I—IV. civile, educațiune religioasă-morală, deprindere în conversația română, maghiară și germană, apoi instrucție în economia de casă, deprindere în pregătirea buciatelor, croit și cusut.

2. Locuință în odăi igienic îngrijite, provăzute cu mobile necesare.

3. Vipt întreg și anume: dejun (cafea cu lapte), prânz (3 plesse), ugină (cafea cu lapte) și cină.

4. Spălat luminat, încălzit și tot la două săptămâni baie (scaldă).

Afară de taxa de întreținere elevele interne mai au a solvi 10 cor. ca taxă medicală (pe întregul an), pentru care taxă elevele interne vor primi, în caz de lipsă, îngrijire medicală și medicamente.

Pentru instrucția de pian se plătește lunar o taxă de 10 cor. (de 3 ori la săptămână câte 1/2 oră), sau 18 cor. (de 3 ori la săptămână câte 1 oră întreagă).

Atât elevele externe, cât și cele interne vor plăti odată pentru totdeauna la prima înscriere 6 cor. ca taxă de înscriere.

Înainte de înscriere, fiecare elevă, care vrea să fie internă, va avea să dovedească plățirea ratei prime din taxa de întreținere.

Tot la înscriere fiecare elevă va avea să mai plătească: pentru biblioteca școlară 2 cor. pentru anuar 2 cor.

Taxele de înscriere, medicină, anuar și pentru bibliotecă se vor plăti la direcțiunea școlii deodată cu înscrierea. Tot la direcțiunea școlii va trebui plătită lunar și anticipativ taxa de pian.

Elevele externe vor plăti didactru 80 cor. la an care asemenea se va solvi anticipativ, în 4 rate egale de câte 20 cor. și anume: rata I la înscrierea din septembrie, rata a II la 1 nov., rata III la 1 febr. și rata IV la 1 april al anului școlar, deasemenea la direcțiunea școlii.

Elevele interne, cari ar absentă din internat în decursul anului școlar din cauză de morb sau din alte cauze, — fie absentarea mai lungă sau mai scurtă, — vor avea să plătească întreaga taxă de întreținere, dar numai în cazul când eleva respectivă, pe lângă toate că va fi absentat, ar putea fi admisă după lege la examen public ori privat.

Elevele, cari ar intra mai târziu în internat, vor avea să plătească întreaga taxă, care cade pe cvartalul în care vor fi primite în internat

În clasa I civilă se primesc eleve, cari dovedesc, că au absolvat cu succes cel puțin 4 clase elementare ori, în lipsă de certificat școlar, vor presta examenul de primire.

În celelalte clase se primesc eleve, cari dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes clasele premergătoare la vre-o școală de categoria școlii civile.

Absolventele clasei a VI-a elementare se primesc pe baza unui examen de primire, în clasa corăspunzătoare etății lor și rezultatului dovedit la examenul de primire. Supunerea la examenul de primire e împreună cu o taxă de 20 cor.

Elevele, cari se înmatriculează pentru primădată la școală, au să producă: extras de botez (din matricula bisericească), atestat școlar din clasa precedentă și certificat de revaccinare.

Fiecare elevă internă are să aducă cu sine: un covorel lângă pat, 2 perini cu 4 fețe, 1 plapumă cu 2 cearșafuri, 2 cearșafuri pentru pat și 2 cuverturi albe (acoperitoare de pat), 6 bucăți de rufe, schimburi din fiecare și anume: 6 cămeși, 6 camizoane, 6 pantaloni, 6 părechi de ciorapi, 4 rochițe, 12 batiste, 6 ștergare, 3 serviete, toate cu monogramuri proprii, apoi tacâmuri: cuțit, furculiță, lingură și linguriță, 2 pahare (unul pentru beut, iar altul pentru dinți), 4 cârpe pentru șters lucrul; perie de cap, de dinți și de haine; piaptăn și foarfeci, 2 părechi de ghete și un ploier.

Afară de aceste, fiecare elevă internă ori externă, îndată dela începerea anului școlar are să se provadă cu recerutele manuale și recvizite de învățământ, și cu recvizitele de scris, de lucru de mână (și de muzică, cine voiește).

Pentru lucrul de mână și pentru alte trebuințe se va depune la mâna directoarei internatului o sumă oarecare de bani, despre care se va purta socoteală.

Elevele la înscriere au să fie însoțite de părinții sau îngrijitorii lor.

În privința uniformei, care va fi modestă, se vor lua la vremea sa dispozițiuni, ca să fie cât de ieftină și bună.

Prelegerile se vor începe fără nici o amânare în 24 august (6 septembrie), și dela acest termin elevele vor putea fi primite numai cu concesiune specială din partea Consistorului diecezan.

Arad, 2/5 iuliu 1915.

*Consistorul rom. ort.
din Arad.*

Aviz.

Stipendiștii fundațiunii »Elena Ghiba Birta« sunt poștiți, ca până în 1/14 august a. c. să-și prezinte la subscribul comitet administrativ, testimoniile dela finea anului școlar espirat, căci la din contră pe viitor li-se vor sistă stipendiile.

*Comitetul administrativ al fundațiunii
Elena Ghiba Birta.*

O hotărâre a clerului și poporului nostru din Bihor.

E porunca firii, care povățuește orice societate, orice grupare de oameni, să nizuiască a-și clădi o așezare de viață cât mai largă și mai temeinică, în deplină conglăsuire cu idealele sale, cu chemarea și istoria sa: cuprinzând în sine toate străduințele generațiilor trecute.

Tub stăpânirea acestei porunci a stat și stă și Consistorul nostru dela Oradea-mare. A stat, căci la cârma bisericei bihorene, au stărut în trecut oameni de inimă cu pătrunderea largă și adâncă a împrejurărilor, conștienți de chemarea și datoria „povarnică“ de a fi conducătorii unei biserici sărace cu credincioși și mai săraci. În șirul lung a ctitorilor însuflețiți ai acestui așezământ, care ne-a apărat ființa noastră națională, gândul întovărășit de sentimentul admirației, mi se oprește la ceata de bărbați, care cu ocaziunea primului congres național-bisericesc, fermecați de amintirile trecutului, îmbelșugat în lupte și sfortări uriașe ale bisericei, au cerut în cuvinte pline de demnitate marelui arhieru Șaguna, să ajute biserica română din Bihor, pentru a-și primi din nou: *puterea vaza și strălucirea* din trecut prin reînființarea episcopiei din Oradea-mare, apusă la 1759. Și providențialul Șaguna, înțelegând cu sufletul lui luminat de înalte idealuri și obișnuit să pătrundă în ființa lucrurilor, însămnătatea ce compoartă cererea bihorenilor, le răspunde cu duioșia părintelui preocupat de soarta fiilor săi, *că el* cu ajutorul lui Dumnezeu s'a îngrijit de reînvierea bisericei din

Bihor, clădind temelie episcopiei apuse prin testarea sumei 25,000 fl.

Dar în urma acestor probe de o înaltă conștiință națională, se ivesc oameni mai mărunți cu preocupări zadarnice. Amintirea zilelor luminoasă prin credințele și convingerile bărbaților cu răspundere, porniți de a săvârși muncă binefăcătoare pentru obștea românească, să întunece zi cu zi. La suprafață se scot stăruințe de un individualism nefgăduit, dorințe și înclinări către o beatitudine ieftină, către o viață tignită, lipsită de înfiorarea ce o provocă îndeletnicirile chemate să realizeze câștiguri pentru neam și biserică. Chestiunea reînființării episcopiei se așază în cosciugul actelor din arhiv, pentru a fi acoperită de praful uitării. Singur sufletul celor mulți și fără putere de grai, „din unghiuri de munte, din așezările albe ale văilor, din orașelele năpădite de alte neamuri“ mai străjuește cu credință la căpătâiul episcopiei inmormântate, *sufletul acela sfânt, prin care trece „viața veche, viața veșnică a neamului“.*

Abia la un răstimp de 30 de ani răsare bărbatul stăruiitor în îndeletnicirea de a înțelege nevoile și dorințele neamului, și veșnic pornit să împraștie întunerecul de pe amintirile trecutului pentru a deștepta cu puterea lor viață și putere nouă. Dragostea caldă și interesul viu al acestui bărbat chemat la cârma bisericei umile din Bihor și ocupațiile de ieri îl povățuesc în arhivele mucegăite, pentru a răsfoi filele galbuie cari îngroapă trecutul dramatic al bisericei și a neamului. În tăcerea adâncă a „criptei sufletești“ îi apar, răsărind parecă din păreții căptușiți cu hrisoave, săvârșii arhieriei în odăjdii de slujbă, cu capetele plecate la rugăciune, ori sus la amvon înflăcărând cu graiurile sfintei Scripturi și cu povestea tristă a neamului, credincioșii la luptă îndârjită și la iubirea nestrămutată pentru legea străbună; sau cu toiagul de păstor în mână, străbătuți de duhul apostoliei, apărând turma de lupii îmbrăcați în piele de oaie. Îi răsar figuri de protopopi, cuprinși, de o vitejie romantică, pentru credința strămoșilor și rând pe rând se desprind din întunerecul slovei de multeori încalcite, satele cu roiuri de popor statornic în iubire de neam și lege, în frunte cu preoții lor săltați de însuflețire de a fi conducători harnici și cinstiți. Și să coboară modești și ctitorii blânzi, dar dârji în credință și în făptuirea binelui pentru neam și biserică. Încet să desface tot mai luminoasă icoana trecutului, întovărășită de cântarea neamului „o cântare de părere de rău, o cântare de mândrie, o cântare de nădejde“. Aude și înțelege vorbe asupritoare și ne mai pomenit de umiltoare, vede vajnice lupte și ispite amare,

porunci, cari tulbură sufletul, venite dela popii și vlădicii străini, întrezărește uneltirile subțiri ale iezuiților, cărora în cele din urmă cade jertfă vechea episcopie dela Oradea-mare. Simțește cum emintirea vlădicului și a episcopiei apuse, însuflețește credincioșii și clerul orfan, să lupte cu mai multă îndârjire față cu aceia cari ne ispitesc să ne știrbească ființa legii strămoșești.

Prin tăcerea odăilor, parcă aude murmur de mii de glasuri, de zvon de clopote, tropare sfinte, ce coboară de departe; parecă se desface chipul vlădicului încunjurat de poporul în-genunchiat, care așteaptă binecuvântare . . .

Convins, că săvârșește o faptă bună, o faptă folositoare pentru întreaga obște românească, o faptă *veșnică*, el se face tâlcuitorul dorinței credincioșilor și chiamă lumea trecutului să mărturisească în fața măritului congres național-bisericesc despre episcopia ortodoxă din Bihor, despre jalnicele și umilele împrejurări cari zilnic să alătură în fața trecutului mareț, cerând în temeiul mărturiilor înfățișate, limpede și energic cu lăntuiri frumoase de judecăți drepte, înfăptuirea dorinței marelui Șaguna și a visului credincioșilor din Bihor. Congresul, covârșit de glasul mărturiilor și convins de necesitatea cererii celor mulți săraci și espuși intrusului străin, a decis după o chibzuială de 9 ani reînființarea episcopiei de Oradea-mare în scopul întăririi bisericii naționale. Cu esecutarea decisului a însărcinat pe organul său: Consistorul mitropolitan.

Aici însă afacerea se potmolește; mărturiile trecutului și cererile *»limezi, întinse și cugetate»* ale Bihorului de astăzi par a fi așezate în deliberare. Se bănuiesc din afară primejdii imaginare, vanități și poftă de mitră și sub bănuiala aceasta artificială să stângenește realizarea întăririi bisericii ortodoxe în părțile ei cele mai espuse. Credem că vremea este ca cei ce au răspunderea să se emancipeze de sub povara considerațiilor personale și să reîntegreze biserica în drepturile ei istorice.

În chipul acesta munca de ani de zile a președintelui și Consistorului său, părea a fi ajuns la un pnnct mort. Dar iată, că *sufletul* poporului, îmbărbătat și întărit prin învățăturile trecutului și munca conducătorilor săi, a primit puterea *de a grăi*. Și a grăit limpede și energic prin hotărârea sinodului protopopesc din tractul Orăzii-mari respective a tuturor sinoadelor protopopești din Bihor, aud, că fiecare sinod protopopesc a luat hotărâre, deci reprezentanța clerului și a poporului din întreg Bihorul, — prin care cere cu inzistință, ca concluzul congresual privitor la reînființarea episcopiei de Oradea-mare să se esecute fără întârziere.

Dar să lăsăm să vorbescă sinoadele protopopești:

„Având în vedere, că districtul aflător în prezent sub iurisdicțiunea Veneratului Consistor eparhial din Oradea-mare, după cum adevăresc mărturiile istorice, a format odinioară teritorul episcopiei gr. ort. a Orăzii-mari, care a ezistat și funcționat până la anul 1759“.

Având în vedere, că vechea episcopie a Orăzii-mari nu s'a desființat, ci în urma vicisitudinilor vremii, neîndeplinindu-se scaunul ei episcopesc, a rămas numai vacantă, trecând conducerea eparhiei în sarcina președintelui Consistorului dela Oradea-mare.

Având în vedere, că după restaurarea vechei metropolii gr. ort. rom. la anul 1864, și după inaugurarea vieții constituționale bisericești, factorii dela cărma bisericii, în frunte cu fericitul metropolit Andrei Baron de Șaguna, dintru început au manifestat dorința și hotărârea de a lucra și a stărui pentru reactivarea vechei episcopii a Orăzii-marii.

Având în vedere concluzul măritului congres național-bisericesc din anul 1868, prin care în urma reprezetanțiunei clerului și poporului din Biharia, care solicită reînființarea episcopiei din Oradea-mare s'a enunțat, că restaurarea acestei episcopii este o necesitate și un postulat cerut de interesele și splendoarea bisericii în general.

Având în vedere atât pașii întreprinși, cât și testamentul făcut de fericitul metropolit Andrei Baron de Șaguna, prin care a pus bază fondului necesar la reînființarea și susținerea episcopiei de Oradea-mare.

Având în vedere concluzele aduse în aceasta afacere de măritul congres național-bisericesc la anii 1900, 1903 și 1906 și în special concluzul nr. 67 din 1909 prin care s'a statorit definitiv arondarea teritorială și decretat cheia de împărțire a fondurilor și fundațiilor, între episcopia esistentă a Aradului — la care s'a îngreameiat temporal și teritorul vechei episcopii de Oradea-mare — și între cea plănuită a se reactiva în Oradea-mare.

În sfârșit având în vedere concluzul congresual nr. 67/1909 prin care Prea Ven. Consistor mitropolitan a fost în însărcinat fără conziderare la actualitate și oportunitate să întreprindă pașii și să facă demersurile necesare la înaltul guvern pentru faplica reînființarea acestei episcopii, sinodul protopopesc unanim ia următorul concluz:

Sinodul protoprezbiteral se identifică întru toate cu concluzele aduse și cu reprezentațiunile înaintate în afacerea din chestiune de I. P. C. Sa Dl. vicar episcopesc *Vasilie Mangra* și de Veneratul Consistor eparhial din Oradea-mare la forurile competente și roagă totodată pe

aceiași, ca în interesul bisericii, a clerului și a poporului ortodox din părțile Bihariei să stăruie cu tot dinadinsul, ca concluzul congresual sus-amintit să fie executat și vechea episcopie a Orăzii-mari să se reactiveze și să ia ființă în cel mai scurt timp posibil“.

Faptul acesta, pe lângă că dovedește maturitatea și demnitatea sinoadelor protopopești, mai implică în sine proba cea mai grăitoare și neîndoelnică, că reînființarea episcopiei de Oradea mare nu e dorința numai a unor persoane, cum se obicinuște a se afirma, ci a întregului cler și popor din Bihor, animat de aceleași sentimente ca și înaintașii noștri și care însătoșează după vaza, strălucirea și puterea bisericii din trecut. Dorim din tot sufletul ca glasul de cerere justă și întemeiată a clerului nostru să afle intrare în inima factorilor cu răspundere în fața prezentului și viitorului și să determine a împlini rugămintea care e în folosul bisericii și al întregului neam.

De închiere încă o vorbă.

Hotărîrea aceasta a sinoadelor protopopești ți-se pare un paradox ridicol în fața vijeliei ce băntuie de zece luni, neamurile Europei, stăruind să mute granițe și să fundamenteze prefacerile viitorului. Paradoxul e numai la suprafață. Hotărîrea în chestiune stă în strictă congruență cu voințele și aspirațiunile neamurilor încleștate în luptă pe moarte pe viață. Tentativele sunt aceleași.

Un preot.

Reforme.

— (Literatura religio-morală.) —

III.

Cine urmărește cu atențiune străduințele noastre culturale se va convinge că, munca puținilor noștri sămănători de lumină în rari cazuri e încununată de succese depline, ori ce festivitate culturală, fiindcă noi numai la festivități lucrăm, î-ți face impresia că a căzut o petricică în lac, s'au format sute de cercurele și apoi nu după mult timp suprafața lacului devine iarăși liniștită. Cauza că semințele de cultură se pierd așa de ușor la noi poate fi numai una și anume, că ogorul în care sămănăm este nelucrat și nepregătit înainte pentru primirea și dospirea lor. Un scriitor german spune într-o descriere a sa de călătorie că a întâlnit un țaran, care privea curios și făcea semne de îndoială cu capul, văzând cetățenii unui oraș, cari din cauza răboiului arau și sămănau locuri cari până în zilele noastre nu au mai fost sparte cu plugul niciodată. Ce privești așa de curios bătrânule muncitor acestea? îl întrebă scriitorul. Apoi de, dragă domnule, î-i răspunse bătrânul,

noi țaranii pe o parte suntem proști însă pe alta parte suntem și cumiți. Strămoșii, moșii noștri și noi muncim holdele noastre de atâția amari de ani cu cea mai mare îngrijire și ce greu producem bucate, da'poi aceștia, sărmanii cari asudă aici arând și sămănând oare cum vor scoate pâne din pământul acesta uscat și bătucit? Greu, dar foarte greu vor ajunge la izbândă domnule. Din îndelungată și amară experiință a vorbit bătrânul țaran german și cuvintele lui trebuie să ne pună pe gânduri pentru că intradevăr și pământul și firea omenească trebuiesc sistematic înainte pregătite cu muncă grea și migăloasă pentru producerea unor fructe nobile.

Noi ținem discursuri de diferite soiuri și calități, de răsună codrul pressei românești de lauda lor, însă e înirebare că am vorbit noi așa să ne înțeleagă poporul și i-am pătruns sufletul? Noi scriem cărți populare — adevărat că puține — însă e întrebare că sunt ele scrise pe înțelesul poporului și după gustul lui. Am făcut noi încercări serioase intelectuali, nu unul sau doi, ci cu toți să cunoaștem de aproape sufletul poporului și să-l nutrim după cuviință cu hrană bună și aleasă? Cum ar fi cu puțință să ajungem la rezultate strălucite pe terenul bisericesc și cultural, când solul în care sămănăm cu toți, poporul, e neglijat, când sufletul acestuia, din care răsar toate puterile noastre, este chinuit de atâtea păcate și patimi. Există la noi o activitate sistematică și continuă a fraților mai luminați, cari să combată fără răgaz și să stărpească boalele sufletesti din popor?

Cadrele patriarhale, în cari a trăit poporul nostru dispar mereu și acesta e expus prin pătrunderea căilor de comunicațiune până în ultimul cătun de munte la toate ispitele vieții moderne. Mijlocul prin care am putea pune zăgazuri în calea pericolului ce amenință tot mai mult să distrugă patriarhalismul din viața poporului nostru ar fi o bună și răspândită literatură religioasă-morală.

Scrisul a fost și este cel mai puternic mijloc de propagandă în favorul sau defavorul unei idei și el poate produce foarte multe bunătăți sau stricăciuni.

În Germania cu atâtea și așa de falnice instituții de cultură, viața poporului de jos sub toate raporturile, este încontinuu obiectul celei mai vii îngrijiri din partea celor mai culți bărbați. Există comitete centrale cari perzecută scrierile imorale și întocmesc consemnări de cărți folositoare pe cari apoi î-și dau silința să le răspândească până în cea din urmă casă germană. *Cultura germană și viitorul germanilor numai atunci pot fi asigurate, dacă păturile de jos ale poporului sunt sănătoase la trup și la suflet,*

afirmă cei mai de seamă pedagogi, literați și politicieni germani.

Să vedem cum stăm noi cu lectura poporului. O anchetă făcută anume în privința aceasta a dovedit că și poporul nostru cetește în mod îndestulitor, mai ales generațiile mai tinere, dară caracteristicile acestei lecturi sunt: Lectura poporului nostru nu o controlează nimeni, cu puține excepțiuni aceia ce cetește acesta, este Schundliteratur cum zic nemții. (Carte de farmece, briganterii, etc.) Și în cele mai bune familii aflăm cărți cumpărate dela samsari năzărineni. Din micile colecțiuni de cărți ce se află pe la casele credincioșilor lipsesc aproape cu desăvârșire cărțile de rugăciuni și cârticelele edate de Asociațiunea sau de librari, cari să conțină cunoștințe utile pentru viața reală.

Va se zică nutremântul sufletesc al poporului nostru este slab, necontrolat, și lipsit de elementul cel mai însemnat, de cărțile religios-morale.

Se întreabă acum putem noi suferi și pe mai departe aceasta stare de lucruri, putem noi în tihnă să filosofăm asupra legilor noastre bisericesti până când sufletul poporului nostru fomeză și însătoșază?

Nu ar fi bine și ardent de lipsă ca preoții și mireni să aleagă bucăți din literatura noastră și din literaturile străine potrivite mentalității poporului nostru și să scrie și traducă cărți de conținut religios-moral pe cari apoi autoritățile noastre diecezane le-ar răspândi prin preoți și învățători în fieștecare casă românească. Ce prilej minunat i s'ar da și celui mai modest intelectual român să contribuie cu vre-o câteva file la nobilitarea sufletului românesc.

Cu câtă dragoste ar aștepta poporul dela sate fieștecare cârtică, cum ar ceti de cu drag povești și întâmplări frumoase și sfaturi înțelepte în serile lungi de iarnă, când și în țărani se trezesc și cer satisfacere exigențele superioare ale omului.

Prin o lectură sănătoasă și folositoare am rădica treptat gradul de cultură al poporului și l-am câștiga tot mai mult pentru biserica și școala lui, dar dacă vom lăsa lucrurile acestea esențiale la o parte, în zadar vom cuvânta și vom crea regulamente, fiindcă massa poporului nu ne va vedea și nu ne va auzi.

Cu toate acestea dacă am crea o puternică literatură religioasă-morală numai pentru popor, iar de inteligența noastră am uită, am săvârși munca viitorului numai de jumătate. Sunt cărți de educație religios-morale de renume mondial pe cari le traduc toate neamurile pământului și numai la noi sunt necunoscute. Lectura acestor fel de cărți i-ar prii foarte bine inteligenții

noastre, la câte idei frumoase nu ar da lectura aceasta naștere, câte energii de gândire și de muncă nu ar pune în mișcare și la câte judecăți nu le-ar pune capăt. O adevărată operă de binefacere ar săvârși acela care ar traduce bunăoară cărțile pedagogului renumit Foerster, sau cartea episcopului german von Keppler „Mehr Freude“ ori opul vestit alui Mathiass „Cum trebuie să creștem pe fiul nostru Benjamin“!

X.

Concurs.

În conformitate cu rezoluțiunea de sub Nr. 3253/915 a Ven. Consistor diecezan, pentru deplinirea postului de capelan temporal, cu drept de succesiune, pe lângă parohul Moise Marchiș din Vădas, se escrie concurs cu următoarele beneficii:

1. Casă parohială cu intravilan și supraedificate, care va deveni în folosința noului ales, numai după moartea preotului Moise Marchiș.
  2. Una sesiune parohială cu drept de pășune.
  3. Stolele îndatinate în comună.
  4. Birul legal, care e staverit în suma de 67 cor.
- Din venitele de sub 2., 3. și 4. alegândul capelan va beneficia jumătate și va plăti dările publice după partea sa de beneficii.

Alegândul va prevedea, fără altă remunerație, catehizarea elevilor dela școala noastră din loc.

Parohia este de cl. III-a.

Recursele — ajustate conform regulamentului și cu atestat despre eventualul serviciu de până acum, — adresate comitetului parohial din Vădas, se vor înainta în termen de 30 zile, dela prima publicare în organul oficios, la oficiul protopopesc al Ienopolei (Borosjenő), iar recurenții vor avea să se prezinte în s biserică, spre a-și arăta desteritatea în cele oratorice și rituale.

Din ședința comitetului parohial gr.-or. din Vădas, ținută la 14/27 iunie 1915.

Moise Marchiș
preș. com. par.

Teodor Mangu
not. com. par.

În conțelegere cu: Ioan Georgia ppresbiter.

—□—

1 3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului de învățător dela școala ort. română din Ch. Apateu (Köröszegapáti), tractul Orășii-mari, se publică concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios.

Emolumentele sunt:

1. În bani gata, plătiți trei-lunar anticipativ din lada bisericii, 180 coroane.
2. Pământ 6 iug. 1360□ prețuit în 160 cor.
3. 10 cubule grâu amestecat a) 10 cor.; 5 cubule cucuruz a) 8 cor. de tot 140 cor.
4. Locuință în natură, 2 odăi, supraedificate de lipsă, grădină de legumi.
5. Pentru scripturistică 10 cor. 6. Ștoalele compute în 30 cor. 7. Pentru conferințe 10 cor. 8. Pășunat pentru 4 vite. 9. Întregirea dela stat conform art. de lege XVI. din 1913.

Darea după beneficii o va solvi alegândul.

Reflectanții sunt poștiți a-și înainta petitele adjustate cu documentele originale, adresate comitetului par. din Ch. Apateu, la P. On. oficiu protopopesc din

Oradea-mare, având în termenul prescris a se prezenta în sf. biserică din Ch. Apateu, pentru arătare poporului.

Alesul va avea datoria a conduce școala de repetiție, pentru a căreia conducere va fi onorat cu o sumă modestă din partea comunei politice. Va avea a instrua elevii în cântările bisericesti, a cânta cu ei în sf. biserică, a conduce regulat strana în și afară de biserică, cei, care vor fi în stare a înființa și conduce cor, vor fi preferiți.

Se observă, că de curățitul și încălzitul salei de învățământ se va îngriji parohia.

Din ședința par. ținută la 24 iun. 1915.

Mihailu Drimba,
paroh, președinte.

Flore Drimba,
not. adhoc.

În conțelegele cu Andreiu Horvath protopopul
Orăzii-mari.

—□—

1—3

În conformitate cu decisiul *Ven. senat al fundațiunii Zsiga din Oradea-mare*, se publică concurs pentru ocuparea a două și jumătate ($2\frac{1}{2}$) locuri vacante în internatul fundațiunii.

La acest beneficii pot reflecta acei studenți româi gr. or., cari cu începere dela 1 Sept. a. c. n. vor fi înscriși și vor urma ca elev ordinari la școalele medii (gimnasiu, reale) din Oradea-mare, spre care scop rugările — adiastate cu: 1. Extras de botez (are să fie provăzut cu clauzula parohului de acum); 2. Testimoniu școlar de peste an. 1914/15; 3. Atestat de revaccinare. 4. Atestat de paupertitate vidimat și din partea parohului, — au a se înainta subscrisului președinte în Oradea-mare, până la 20 August a. c. inclusive.

Tot până la acest termen au a se înainta președintelui subscris rugările — cu atestatul ultim școlar — acelor școlari români gr. or., cari pentru anul școlar 1915/16 ar dori să fie primiți în internatul Zsigaiian cu taxă de întreținere, care este anual 560 cor. Aceasta taxă cu consenzul președintelui subscris, se poate solvi și în rate, însă are a se solvi taxa întreagă în cursul anului școlar. Elevii interniști pe lângă pază bună, primesc vipt bun, cuartir, luminat, încălzit, scaldă.

Afară de taxa aceasta se va solvi taxa medicală 10 cor. De sine înțeles, că elevii au a-și aduce haine de pat, de purtat, albituri în număr corăspunzător.

Oradea-mare, din șed. senatului fundațional, ținută la 27 iunie (10 iulie) 1915.

Andrei Horvath,
președinte.

Gheorghie Papp,
ases. konzist. not. adhoc.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din Sălăgeni (Szelezsény) se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Locuință în natură. 2. Bani gata 200 cor. din cassa culturală. 3. 6 Hl. grâu, 6 Hl. cucuruz, 06 Hl. păsulă eventual prețul acestora staverit în 164 cor.. 4. Lemne în natură 24 mt. □-ași aduse la școală. 5. Scripturistica școalei 6 cor. 6. Conferința 20 cor. 7. Ștole obicinuite. 8. Întregirea salarului asigurată sub nr. 151155/914 minis.

La recourse sunt a se alătura în original următoarele documente: 1. Extras de botez. 2. Diploma de învățător. 3. Atestat de apartinență. 4. Atestat de serviciu.

Alesul va provedea strana fără alta remunerație. Recursele adresate către comitetul parohial

din Sălăgeni sunt a se înainta P. O. Of. ppbit. din Buteni (Körösbökény) având reflectanții a se prezenta în cutare Duminecă ori serbătoare în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: Florian Roxin ppbiter insp. școlar.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresți-cantorale dela școala gr. or. rom. elem. din Josas, (Jozsás) pprebiteratul Halmagiului, amăsurat dispozițiunilor konz. de nr. 2623/1915, se publică concurs cu termen de 30 zile dela apariția acestuia primăoară în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Salar în bani gata din cassa cult. 380 cor. 2. În loc de naturalele: 6 Hl. grâu 78 cor., 6 Hl. cucuruz 60 cor. 3. Pentru lemne focali inv. 40 cor. (de încălzitul salei de inv. se îngrițește comuna bisericească aducând lemnele de lipsă din propriul seu, pe speșele sale la fața locului. 4. Speșe pentru conferințele învățătoresți 20 cor. 5. Scripturistica 5 cor. 6. Pentru curătorat 24 cor. 7. Locuință în natură cu supraedifice și grădină de legumi. 8. Întregirea salarului inv. conf. art. XVI: 1913, este asigurat cu ajutorul de stat, ce s'a votat și a fost pus în curgere fostului inv. cu nr. 74905/1915, resp. 29.624/1912.

Alesul inv. e îndatorat să catehizeze, intrucât preotul ar fi dispensat, să provadă cantoratul în și afară de biserică și să conducă elevii regulat la biserică, — fără alta remunerație.

Reflectanții la acest post sunt poftiți ca recoursele lor — adiastate cu următoarele documente în original: a) Extras din matricula botezațiilor bisericească și civilă. b) Diploma de învățător. c) Atestat de apartinență (illetőségi bizonyítvány). d) Atestat despre event. servicii de până aici. e) Declarație relativ la serviciul militar și obligamentul de substituire pe speșele sale și răspunderea sa în caz de serviciu militar (voluntariat); — să le susțearnă adresate comitetului par. din Josas, pe calea oficiului pprezbiteral gr. or. rom. în Halmagiu (Nagyhalmagy).

Dela recurenți se cere ca sub durata concursului să se prezenteze, în vre-o duminecă ori sârbătoare, în sf. biserică din loc, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscut și poporului.

Din ședința com. par. din Josas, ținută la 30 aprilie 1915. v.

Gheorghie Costina,
preot președinte.

Vasilie Lupei,
notar. com. par.

În conțelegere cu: Cornel Lazar, pprezbiter insp. școl.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresți-cantorale dela școala elem. gr. or. rom. din Valeamare (Zarándpatak) pprebiteratul Halmagiului, amăsurat dispozițiunilor konz. de nr. 2810/1915 se publică concurs cu termen de 30 zile dela apariția acestuia în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Salari în bani gata din cassa cult. 400 cor. 2. Pentru 12 Hl. naturale, jum. grâu, jum. cucuruz. contra valoarea în bani 180 cor. 3. Uzufuctul alor 7 și jum. jugăr de pământ inv. cu un venit anual de 42 cor. de după care dările publice va aveă se le solvească învățătorul. 4. Lemnele focali pentru învăț 20 metri cub. ce eventual se vor plăti în bani prețuite fiind în 100 cor. 5. Speșe pentru conferințele inv. 20 cor.

6. Scripturistica școalei 15 cor. 7. Venite cantorale 5 cor. 8. Pentru curatorat 20 cor. 9. Eventualul ajutor de stat pentru întregirea salariului conform articolului XVI: 1913, ce se va cere din nou după alegerea și resp. întărirea inv. căci parohia nu se angajează la salar mai mare, decât cel fixat în acest concurs. 10. Cărtir acomodat cu două chilii supraedificate și grădină de legumi și pomi. De încălzitul salei de inv. se îngrijește parohia aducând lemnele de lipsă din propriul seu și pe speșele sale la fața locului.

Alesul inv. va fi dator să catehizeze regulat elevii și să-i conducă la biserică, să provadă instrucția și în școala de repetiție și cantoratul în și afară de biserică, — fără alta remunerație.

Doritori de a ocupa acest post sunt poftiți să si susțearnă recursele lor ajustate cu toate documentele prescrise (a se vede din celelalte concursuri publicate în Biserica și Școala nr. 26. 27. din acest tract) adresate comitetului parohial din Valeamare, pe calea oficiului pprezbiteral gr. or. român din Halmagiu. (Nagyhalmagy.)

Dela recurenți să cere să se prezenteze în vre-o duminică ori sârbătoare sub durata concursului în sf. biserica din loc, spre a-și arăta dexteritatea în cânt și tipic, făcându-se astfel cunoscut poporului.

Din ședința comitetului parohial din Valeamare ținută la 6 maiu 1915.

Joan Sărac,
preot preș.

Joan Bacoș,
notar. com. par.

In conțelegere cu: *Cornel Lazar*, pprezb. insp. școlar.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți din **Bodești** (Bozód) devenită vacantă prin trecerea în penziune a învățătorului Nicolaie Boșcaiu, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare a concursului.

Salar: 1. Dela epitropia culturală în bani 490 cor. 2. Pentru bucate 240 cor. 3. Pentru lemnele învățătoresți 96 cor. 4. Spese de conferințe 20 cor. 5. Stolele îndatinate 10 cor. anual. 6. Scripturistica 10 cor. Întregirea salariului dela stat e asigurată și conform art. XVI 1013.

Alesul va provedea și cantoratul fără altă remunerație. Petitul se va ajusta: 1. Estras de votez, 2. Diploma de inv. 3. Atestat de serviciu, 4. Declarație referitoare la serviciul militar.

Alesul va fi îndatorat a instrua în cântări adulții fără altă remunerație.

Reflectanții sunt obligați a se prezenta în biserică din Bodești spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Recursele adresate comitetului parohial sunt a se susțearnă oficiului pprezbiteral din Buteni.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Florea Roxin* pprezbiter insp. școl.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal pe lângă veteranul paroh **Andrei Popovici** din **Buzad** protopreabiteratul Lipovei, în conformitate cu concluzul Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 3199/1915 se escrie din nou concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios Biserica și Școala.

Emolumentele sunt:

1. Casa de sub Nr. 58 cu intravilan și grădină de legume.

2. Una sesiune parohială constătătoare din 34 jughere, conform coalei catastrale.

3. Birul legal stabilit prin concursul publicat în Nr. 27/909 al organului oficial Biserica și Școala.

4. Stolele legale.

5. Eventuala întregire de stat, din cari alegându-l capelan va beneficia toate stolele și birul, iar din sesie jumătate, asemenea și casa cu intravilanul cade exclusiv în folosința capelanului.

Alesul capelan e îndatorat a solvi toate dările publice în proporțiunea beneficiului, și a îndeplini toate funcțiunile parohiale, și a catehiza în școala din localitate, fără altă remunerație.

Parohia e de clasa III-a deci recurenții vor dovedi asemenea clasificățiune, având a-și susțearnă recursele lor, — ajustate cu toate documentele recurate prin regulamentul în vigoare, precum și cu atestat despre eventualul serviciu de până aci și adresate comitetului parohial din Buzad, — prea on. oficiu protopresbiteral din Linova-Lippa, iar pe lângă observarea strictă a celor cuprinse în §. 33 din regulamentul pentru parohii a se prezenta în termenul concursual în sf. biserică din Buzad, în vre-o duminică ori sârbătoare, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie.

Dat în ședința comitetului parohial din Buzad, ținută la 23 noemvrie (6 decemvrie) 1914.

Comitetul parohial..

In conțelegere cu: *Fabriciu Manuila* protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresți-cantorale dela școala gr. or. rom. elem. din **Ș. Buceava** (Solymos-bucsa) protopreabiteratul Halmagiului, devenită vacantă prin trecerea în satul de penzie a fostului inv. Z. Vesa, amăsurat ordinului consist. de Nr. 2336/1915, să publică concurs, cu termen de **30 zile** dela apariție acestuia în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Bani gata din cassa cult. 320 cor. 2. Valoarea în bani a naturalelor, adevă pentru 6 șinice grâu: 90 cor. pentru 6 șinice cucuruz: 66 cor. 3. Relut de lemne focali pentru inv. (20 mt.) în bani: 100 cor. 4. Venitele cantorale 24 cor. 5. Spese de conf. inv. 20. cor. 6. Scripturistica 10 cor. 7. Locuință coresp. cu supraedificate și grădină de legume. Salarul inv. conf. art. XVI: 1913 după gradație și clasă este asigurat cu ajutorul de stat votat și pus în cugere fostului inv. cu Nr. 131,911/1910.

De încălzitul salei de inv. de curatorat și curățitul școalei și al locuinței inv. (afară de vărutul intern acesteia) să va îngriji parohia pe speșele sale proprii.

Reflectanți sunt poftiți, să-și susțearnă recursele lor adresate comitetului par. din Ș. Buceava pe calea oficiului protopreabiteral al Halmagiului (Nagyhalmagy) având a le ajusta cu următoarele documente: a, Extras de botez din matricula biser. și civilă. b, Diploma învățătorescă. c, Atestat de apartenență (illetőségi bizonyítvány). d, Atestat despre serviciul prestat până-acum. e, Declarație relativ la serviciul militar și obligamentul de speșele și răspunderea sa de substituire în caz de serviciu militar (voluntariat).

Alegându-l învățător e dator se provadă catehizarea elevilor dela școala sa intrucât preotul ar fi dispensat, instrucția în școala de repetiție și cantoratul în și afară de biserică, nu altcum se conducă elevii regulat la biserică, fără altă remunerație.

Dela recurenți se poștește, ca sub durata concursului să se prezenteze în vre-o duminică ori sâr-

bătoare în biserica din loc, spre ași arăta dexteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscuți poporului.

Din ședința comitetului par. din Ș. Buceava dela 23 nov. 1914.

Sabin Stanijan,
preș. com. par.

Petru Cotoc,
notar.

În conțelegere cu mine: *Cornel Lazar* m. p. pprezbit.
insp. școl.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătorești-cantorale dela școala gr. or. rom. elem. din comuna **Sârbi** (Szerb) pprezbiteratul Halmagiului, amăsurat ord. conz. de Nr. 2622/1915. se publică concurs cu termen de **30 zile** dela apariția acestuia în foaia of. „Biserica și Școala“

Emolumentele sunt:

1. Bani gata din cassa cult. 424 cor. 2. Relut de de lemne focali pentru inv. 96 cor. ce se computează în salarul fund. 3. Uzufructul a 2 și jumătate jug. de pământ inv. arător, în venit de 80 cor. de după care dările publice are să le solvească inv. 4. Salarul fundamental conf. art. XVI 1913 după gradați și clasă este asigurat cu ajutorul de stat votat cu Nr. 141525/1910. 5. Dela înmormântări și alte venite cantorale circa 60 cor. 6. Spese de conferințe inv. 20 cor. 7. Scripturistice 10 cor. 8. Locuință în natură cu grădină de legumi.

De încălzitul salei de inv. și de curatorat, curățitul școlii și al locuinței inv. (afară de vărutul intern acesteia) se va îngriji parohia pe spesele sale.

Reflectanții sunt poftiți să-și susțină recursurile adresate comitetului parohial din Sârbi pe calea oficiului protopresbiterat din Halmagiu (Nagyhalmagy) având a le ajusta cu următoarele documente în original: a) Extras din matricula botezaților biser. și civilă. b) Diploma de învățător. c) Atestat de apartinență (illetőségi bizonyítvány). d) Atestat despre serviciul prestat până acum. e) Declarație relativ la serviciul militar și obligamentul de substituire pe spesele și răspunderea sa în caz de serviciu militar (voluntariat)

Alegându-l inv. e dator să provadă catehizarea elevilor săi, întrucât preotul ar fi dispensat, instrucția în școala de repetiție, cantoratul în și afară de biserică, nu altcum se conducă elevii regulat la biserică — fără alta remunerație. Dela recurenți se poștește ca sub durata concursului, să se prezenteze în vre-o duminică ori sărbătoare în biserica din loc, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscut poporului.

Comitetul parohial din Sârbi.

În conțelegere cu mine: *Cornel Lazar* protopresbiter,
inspector școlar.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului învățătorec dela școala confesională a II-a de nou înființată în comuna bisericască gr.-or. rom. **Roit** cercul protopopesc Tinea, comitatul Bihar, se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Locuință liberă în natură cu grădină.
2. Bani 100 cor. dela comuna bisericască.
3. Integritate și adause dela Stat conform artic. de lege XVI. 1913 pe baza rescriptului Inaltului Ministeriu de culte și instrucțiune publică sub Nr. 39293/ 914.
4. De încălzirea și curățirea școlii se va îngriji comuna bisericască.

Alesul va fi obligat a instrua elevii săi și ai conduce regulat la sfta biserică în dumineci și sărbători. Vor fi preferiți acei recurenți, cari vor ști înființa cor bisericesc pe lângă o remunerațiune deosebită.

Recursurile ajustate conform regulamentelor, adresate comitetului parohial se vor înainta P. O. oficiu protopopesc în Mékkerék în termenul concursual, având a se prezenta în vre-o duminică sau sărbătoare în sfta biserică pentru a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința comitet. paroh. din Roit ținută la 14/27 iunie 1915.

Iosif Nagy
preot, președinte.

Flore S. Luncan
notar com. par.

În conțelegere cu mine: *N. Rocsin* protopop-inspector.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pentru de a se da în întreprindere efeptuarea lucrărilor de acoperirea din nou, a turnului cu tinichea și a acoperișului bisericii din **Cristești** cu țiglă, pe baza Plan-proiectului de spese, primit de corporațiile par. și aprobate de v. Consistor sub Nr. 2625/1914 se va ținea licitație minuendă verbală la **12/25 iulie** duminica la 3 ore d. a. în școala din **Bănești** (Zarndbánya) protopresbiterat Halmagiului. Condițiile sunt:

1. Prețul exclamării face 1752 cor. 50 fil.
2. Reflectanții la începerea licitației au se depună 10% vadiu, adecă 175 cor. 50 fil.
3. Toate lucrările de sub întrebare se vor da numai unui întreprinzător.
4. Comuna biser. își susține dreptul, ca după rezultatul licitației se deie eventual lucrările în întreprindere, fără considerare la prețul oferit, aceluia dintre oferenti în care va avea mai mare încredere și garanță.
5. Participanții nu pot pretinde diurn și spese de călătorie sub nici un titlu, pentru participarea lor.
6. Plan-proiectul de spese și celelalte condiții se pot vedea la în orele oficioase în cancelaria oficiului protopresbiterat în Halmagiu (Nagyhalmagy).

Din ședința comitetului par. din B. Cristești dela 24 iunie (7 iulie) 1915.

Alexandru Gligor
paroh, preș.

Teodor Popovici
not. com. par.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar* protopresbiter.

—□—

3—3

Librăria diecezană din Arad are depozit bogat în cărți și revizite bisericesti (potire, disc, ste-luță, cruci, candel, ripizi, cădelnițe, prăznicare) prapori și ornate. Execută și reperaturi. Cereți catalog.